EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 15.12.2025
COM(2025) 860 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Eerste jaarverslag over interoperabiliteit in de Unie

{SWD(2025) 975 final}

INHOUDSOPGAVE

CONTEXT EN ACHTERGROND 2

STRUCTUUR 2

STAND VAN ZAKEN VAN DE UITVOERING 3

Governance 3

Faciliterende factoren 4

Ondersteunende maatregelen 7

Interoperabiliteitsbeoordelingen 10

SAMENWERKING TUSSEN DE COMMISSIE EN ANDERE BELANGHEBBENDEN 13

CONCLUSIE EN BLIK OP DE TOEKOMST 13

CONTEXT EN ACHTERGROND

DE VERORDENING INTEROPERABEL EUROPA LEGT DE BASIS VOOR EEN NAADLOOS VERBONDEN DIGITAAL EUROPA

Nu de EU vaart zet achter de digitale transformatie, voorziet de op 11 april 2024 in werking getreden verordening Interoperabel Europa[1] in een essentieel kader voor het stimuleren van grensoverschrijdende interoperabiliteit en innovatie in de overheidssector. De verordening dient het doel van het digitale decennium[2] om alle essentiële overheidsdiensten tegen 2030 online beschikbaar te hebben. Het is een antwoord op de groeiende behoefte aan naadloze grensoverschrijdende dienstverlening: met 150 miljoen EU-burgers die in grensregio's wonen en 2 miljoen die voor hun werk tussen lidstaten pendelen, zijn onderling verbonden openbare instanties essentieel. Een sterker digitaal bestuur levert niet alleen naadloze diensten, maar kan naar verwachting ook jaarlijks tot 5 miljard EUR besparen door een grotere efficiëntie[3].

Dit eerste jaarverslag, door de Commissie ingediend bij het Europees Parlement en de Raad ingevolge artikel 20, lid 4, van de verordening Interoperabel Europa, is een evaluatie van de algehele voortgang bij het uitvoeren van de verordening, met bijzondere aandacht voor de resultaten, de uitdagingen en de richtingen voor de toekomst. Het verslag is als volgt ingedeeld: eerst wordt de bredere context van de verordening uiteengezet, waarna dieper op de uitvoering en de gevolgen wordt ingegaan. Terwijl in dit verslag vooral de aanvankelijke voortgang en de lancering van nieuwe initiatieven worden behandeld, zullen volgende rapporten de resultaten van een volledig ontwikkeld monitoringmechanisme bevatten, waarbij voor het analyseren van trends, belemmeringen en drijvende krachten gebruikgemaakt kan worden van een groeiende dataset. Dit zal een uitgebreid overzicht van de staat van de interoperabiliteit in de EU opleveren.

STRUCTUUR

De verordening Interoperabel Europa biedt een stevig kader voor samenwerking tussen overheidsdiensten en zorgen ervoor dat de diensten probleemloos kunnen functioneren zonder belemmerd te worden door territoriale, sectorale en organisatorische grenzen. De belangrijkste artikelen van de verordening zijn onderverdeeld in vier hoofdcategorieën:

[1] Verordening - EU - 2024/903 - NL - EUR-Lex.

[2] Europe's digital decade: 2030 targets | European Commission.

[3] EUR-Lex - 52022SC0721 - NL - EUR-Lex.

governance, interoperabiliteitsinstrumenten, ondersteunende maatregelen voor de uitvoering, en interoperabiliteitsbeoordelingen. De laatste categorie heeft betrekking op beleidsvorming die klaar is voor het digitale tijdperk.

Figuur 1 - Verordening Interoperabel Europa - onderverdeling

In dit eerste verslag gaat de aandacht vooral uit naar de uitvoering van de verordening vanaf de inwerkingtreding tot juli 2025 en komen een aantal elementen van de monitoringactiviteiten krachtens artikel 20 aan bod. Omdat de uitvoering van de verordening nog lopende was, waren er nog geen uitgebreide gegevens van het monitoringmechanisme van Interoperabel Europa beschikbaar die inzicht konden verschaffen. Nadere informatie hierover is te vinden in het werkdocument van de diensten van de Commissie dat bij dit verslag is gevoegd[4].

STAND VAN ZAKEN VAN DE UITVOERING

Governance

Rechtsgrondslag

Het in de verordening bepaalde kader voor bestuur is in het afgelopen jaar volledig ingesteld, zoals hieronder is aangegeven.

Uitvoeringsmaatregelen

In het afgelopen jaar is aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het invoeren van een sterke governancestructuur.

- Zoals bepaald in artikel 15, zijn de **Interoperabel Europa-raad en zijn permanente werkgroep** in het vierde kwartaal van 2024 formeel met hun werkzaamheden begonnen, namelijk het instellen van het benodigde institutioneel kader om de uitvoering van de verordening in de EU te coördineren. Daarnaast is in mei 2025 het **werkprogramma van de raad** vastgesteld. Dit programma zal regelmatig worden bijgewerkt om als leidraad te kunnen dienen voor de agenda's van toekomstige raadsvergaderingen.

[4] SWD(2025) 975.

- Zoals bepaald in artikel 16 vond in mei 2025 de officiële lancering van de **Interoperabel Europa-gemeenschap** plaats via het Interoperabel Europa-portaal. Dit portaal biedt een samenwerkingsruimte voor lidstaten, instellingen en belanghebbenden om ervaringen uit te wisselen, beste praktijken te delen en gezamenlijk oplossingen te bedenken.
- Zoals bepaald in artikel 17 en 18, hadden 26 van de 27 lidstaten hun **nationale bevoegde autoriteiten** aangewezen op de wettelijk bindende einddatum 12 januari 2025, zoals bepaald in artikel 17, en hadden de entiteiten van de Unie hun **interoperabiliteitscoördinatoren aangewezen** overeenkomstig artikel 18. Dit heeft een coherente aanpak van de uitvoering en coördinatie binnen de EU mogelijk gemaakt.
- Om de eerste **Interoperabel Europa-agenda** zoals bepaald in artikel 19 te ontwikkelen, is in het eerste kwartaal van 2025 een taskforce opgericht, waaraan ook permanente leden van de werkgroep deelnemen. In juni 2025 heeft de taskforce via het Interoperabel Europa-portaal een openbare raadpleging gehouden om zeker te stellen dat de toekomstige prioriteiten de bijdragen en verwachtingen van een breed scala van belanghebbenden weerspiegelen[5].

Overwegingen voor de toekomst

In de toekomst zal de aandacht verschuiven naar de formele **vaststelling van de Interoperabel Europa-agenda** door de raad. Deze agenda biedt een alomvattend kader om de interoperabiliteitsinspanningen in de hele EU in goede banen te leiden, waarbij lopende initiatieven worden afgestemd op langetermijndoelen en de veranderende behoeften van lidstaten en EU-instellingen. Het **monitoringkader** wordt verder verbeterd. Ten slotte zal de in oktober 2025 te houden **eerste jaarlijkse vergadering van de gemeenschap** dienen als belangrijke gelegenheid om de samenwerking, de uitwisseling van beste praktijken en de betrokkenheid van belanghebbenden verder te bevorderen.

Faciliterende factoren

Rechtsgrondslag

De verordening Interoperabel Europa biedt een uitgebreid kader om te voldoen aan wettelijke, organisatorische, semantische en technische vereisten zodat schaalbare en aanpasbare oplossingen voor de overheidssector kunnen worden gevonden. Opdat oplossingen effectief worden **gedeeld en hergebruikt**, moeten de EU-instellingen en openbare lichamen krachtens artikel 4 interoperabiliteitsoplossingen voor trans-Europese digitale diensten delen. De raad beveelt **interoperabiliteitsoplossingen** aan die in aanmerking komen voor het label “Interoperabel Europa-oplossing”. De verordening versterkt het **Europees interoperabiliteitskader** als algemeen referentiepunt en introduceert het **Interoperabel Europa-portaal** als centraal toegangspunt voor oplossingen, technische specificaties en beste praktijken.

[5] Raadpleging over de agenda op het portaal: Have your say | Interoperable Europe Portal.

Uitvoeringsmaatregelen

- Uit de resultaten over 2025 van het monitoringmechanisme van Interoperabel Europa blijkt dat **elke lidstaat** de **huidige versie van het Europees interoperabiliteitskader formeel heeft goedgekeurd**[6]. Om artikel 6 van de verordening uit te voeren, is in mei 2025 een informele deskundigengroep voor het **Europees interoperabiliteitskader van de volgende generatie** opgericht om technische en strategische richtsnoeren te bieden bij de herziening van het kader.
- In mei 2025 heeft de raad de **definitie van het proces en de criteria voor het labelen van Interoperabel Europa-oplossingen** zoals bepaald in artikel 7 goedgekeurd. Hierdoor kunnen oplossingen die voldoen aan vastgestelde kwaliteits- en interoperabiliteitsnormen op het portaal herkend en in de bredere gemeenschap bevorderd worden. Om de eerste Interoperabel Europa-oplossingen te selecteren, is uit de leden van de permanente werkgroep een **speciale taskforce** opgericht. Daarnaast is er van juni tot augustus 2025 een **openbare raadpleging** gehouden om voorstellen voor interoperabiliteitsoplossingen in te zamelen die voor het label in aanmerking zouden kunnen komen.
- Overeenkomstig artikel 8 is het **Interoperabel Europa-portaal** in het vierde kwartaal van 2024 gelanceerd. Dit dient als centraal knooppunt voor informatie, middelen en instrumenten en is bedoeld om grensoverschrijdende interoperabiliteitsinitiatieven te faciliteren. Het portaal heeft circa 10 000 geregistreerde gebruikers die maandelijks bijna 100 000 pagina's bekijken. Op het portaal staan interoperabiliteitsoplossingen en beoordelingsverslagen, beslissingen en documenten van de raad. Daarnaast fungeert het portaal onder meer als samenwerkingsruimte voor de testomgevingen op het gebied van regelgeving en worden er maandelijks nieuwe digitale financieringsmogelijkheden gepubliceerd. In juli 2025 waren er **670** actieve oplossingen op het portaal geregistreerd[7]. Het merendeel daarvan (58,5 %) was afkomstig uit de EU. De eigendom ligt vooral bij EU-entiteiten (57,7 %), gevolgd door openbare lichamen (34,5 %). De Europese Commissie, met name DG DIGIT, is de belangrijkste institutionele eigenaar.

Goede praktijken

UITVOERING VAN HET EUROPEES INTEROPERABILITEITSKADER IN ESTLAND

In 2023 heeft Estland een nieuw nationaal interoperabiliteitskader ingesteld[8] ter vervanging van het tien jaar oude kader dat eraan voorafging. Hoewel niet verplicht, fungeert dit kader als praktisch richtsnoer met betrekking tot de interoperabiliteitsbeginselen voor het hele openbaar bestuur. Deze beginselen zorgen ervoor dat de communicatie en het delen van gegevens tussen ICT-systemen probleemloos verlopen. Het kader is afgestemd op het Europees interoperabiliteitskader en is een "levend kader" dat regelmatig wordt bijgewerkt om het aanpasbaar en

---

[6] EUR-Lex - 52017DC0134 - NL - EUR-Lex.

[7] Gegevens uit de resultaten voor 2025 van het monitoringmechanisme van Interoperabel Europa. Meer informatie is te vinden in SWD(2025) 975.

[8] Interoperability of the State Information System 2011 | Ministry of Economic Affairs and Communications.

gebruikersvriendelijk te houden, waarbij minstens om de twee jaar herzieningen plaatsvinden.

In aanvulling hierop heeft Estland verschillende initiatieven met betrekking tot interoperabiliteit en digitale veerkracht ontplooid, met name de eerste "gegevensambassade" ter wereld, in Luxemburg[9]. Deze veilige back-up voor overheidsgegevens zorgt voor continuïteit van de activiteiten en is een voorbeeld van een beste praktijk voor grensoverschrijdend gegevensbeheer en interoperabiliteit. Dit initiatief maakt deel uit van een bredere strategie van Estland om zijn digitale veerkracht te vergroten en onderbreking van overheidsactiviteiten te verhinderen door middel van een sterke interoperabiliteit die een veilige en naadloze uitwisseling van gegevens tussen systemen ondersteunt. Doordat kritieke overheidsgegevens op een veilige locatie buiten Estland worden bewaard, is de gegevensambassade de beste praktijk in zijn klasse voor bedrijfscontinuïteit en herstel na noodgevallen. Voor de interoperabiliteit van systemen zijn deze factoren van cruciaal belang.

DE EU-CATALOGUS VAN OPENSOURCE-OPLOSSINGEN

De EU-catalogus van opensource-oplossingen[10] laat zien hoe gedeelde digitale middelen de efficiëntie, grensoverschrijdende samenwerking en digitale soevereiniteit van Europa kunnen bevorderen. Openbare instanties maken steeds meer gebruik van open source en artikel 4 van de verordening moedigt het delen van interoperabiliteitsoplossingen aan, inclusief code, documentatie en verwijzingen naar open normen, om trans-Europese digitale overheidsdiensten te ondersteunen.

De catalogus, die tot stand gekomen is tijdens de proefprojecten van de Europese Commissie in het kader van gratis opensource-oplossingen voor Europese overheidsdiensten, bevat oplossingen van verschillende lidstaten en maakt hergebruik, samenwerking en een betere interoperabiliteit mogelijk. De catalogus fungeert als marktplaats voor opensource-oplossingen en bevordert de samenwerking, creativiteit en efficiëntie, wat tevens ten goede komt aan de interoperabiliteit. Aanvankelijk werd de catalogus als minimaal levensvatbaar product gelanceerd in 2024, met bijdragen van Italië, Duitsland en de website code.europa.eu van de Commissie[11], maar inmiddels hebben ook Finland, Frankrijk, Nederland en Zweden zich aangesloten. Initiatieven als de EU-catalogus van opensource-oplossingen en publiccode.yml dragen bij aan de opbouw van een innovatievere, interoperabelere en efficiëntere digitale overheidssector in de EU.

[9] Data embassy in Luxembourg.

[10] EU Open Source Solutions Catalogue | Interoperable Europe Portal.

[11] code.europa.eu | GitLab.

Overwegingen voor de toekomst

In de komende periode ligt de operationele focus op de **eerste reeks Interoperabel Europa-oplossingen** die ter goedkeuring aan de raad moeten worden voorgelegd. De oplossingen waarmee de raad instemt, krijgen het label Interoperabel Europa-oplossing en worden ter beschikking gesteld op het Interoperabel Europa-portaal. Voortbouwend op het werk van de informele deskundigengroep van het Europees interoperabiliteitskader wordt voorts in december 2025 de **blauwdruk voor het Europees interoperabiliteitskader van de volgende generatie** aan de raad voorgelegd om de formele herziening van het kader in gang te zetten. Daarnaast wordt een nieuwe taskforce met leden van de permanente werkgroep opgericht om de **richtsnoeren voor het delen en hergebruiken** van interoperabiliteitsoplossingen op te stellen. Het Interoperabel Europa-portaal wordt door middel van machinevertaling in alle officiële EU-talen vertaald om een brede toegankelijkheid te waarborgen.

Ondersteunende maatregelen

Rechtsgrondslag

De verordening Interoperabel Europa bevat maatregelen om de interoperabiliteit van alle lidstaten en entiteiten te versterken door speciale ondersteuning, innovatie, vaardigheden en samenwerking. Artikel 10 omvat **innoverende maatregelen** om nieuwe of verbeterde interoperabiliteitsoplossingen te ontwikkelen, vaak in samenwerking met GovTech-actoren zoals kleine en middelgrote ondernemingen, onderzoeksinstellingen en startende ondernemingen. In de artikelen 11 en 12 worden **testomgevingen voor regelgeving op het gebied van interoperabiliteit** ingesteld voor test- en validatieoplossingen in een gecontroleerde omgeving. Aanvullende ondersteuning omvat verder opleidingsmateriaal met betrekking tot het Europees interoperabiliteitskader en Interoperabel Europa-oplossingen, waaronder open source, en een vrijwillig mechanisme voor **wederzijdse beoordelingen** om de samenwerking tussen openbare lichamen te verbeteren.

Uitvoeringsmaatregelen

Er zijn diverse maatregelen genomen om innovatie op het gebied van interoperabiliteit te ondersteunen.

- Met betrekking tot de artikelen 11 en 12 ziet het **Comité inzake testomgevingen voor regelgeving** toe op de werking van testomgevingen, faciliteert het de uitwisseling van ervaringen en geeft het advies ten aanzien van beste praktijken. De **uitvoeringshandeling voor de testomgevingen voor regelgeving**[12] is in juli 2025 vastgesteld en biedt een gestructureerde rechtsgrond voor het testen van en het experimenteren met innovatieve digitale oplossingen in een gecontroleerde omgeving. Dit kader stelt lidstaten en belanghebbenden in staat om nieuwe benaderingen uit te proberen en zorgt er tevens voor dat de beginselen en doelen van de verordening worden nageleefd.

[12] Uitvoeringsverordening - EU - 2025/1420 - NL - EUR-Lex.

- Via het programma Digitaal Europa en in overeenstemming met artikel 10 financiert de Commissie **belangrijke initiatieven** om grensoverschrijdende digitale samenwerking, innovatiemaatregelen en GovTech te stimuleren (bv. de **GovTech Incubator** en een **coördinatie- en steunmaatregel voor innovatieve en verbonden openbare instanties**). Dit laatste initiatief bereidt de weg voor een toekomstig meerlandenproject om gezamenlijk te investeren in de ontwikkeling van AI en cruciale interoperabiliteitsoplossingen voor overheidsdiensten.
- De interoperabiliteitsvaardigheden binnen de overheidssector zijn versterkt door de **ontwikkeling van de Interoperabel Europa-academie** zoals bepaald in artikel 13. De Commissie heeft de ontwikkeling van een certificeringsprogramma voor interoperabiliteitskwesties gestimuleerd. Tussen september 2024 en juni 2025 zijn er negen nieuwe cursussen gepubliceerd, waren er 12 426 aanmeldingen en zijn er **2 716 certificaten** uitgereikt. Het aandeel uitgereikte certificaten bedraagt **34 %**[13]. De seizoensopleiding, een virtueel evenement dat liep van 13 tot en met 15 mei en bedoeld was om de Europese interoperabiliteit te bevorderen en het delen van kennis binnen de sector verder te versterken, trok meer dan 500 deelnemers. Het is de bedoeling dat dit evenement voortaan jaarlijks wordt gehouden.

Goede praktijken

UITWISSELING VAN STUDENTENGEGEVENS

EMREX[14] is een grensoverschrijdende infrastructuur die een veilige uitwisseling van studentengegevens, zoals transcripties en diploma's, tussen studenten, instellingen voor hoger onderwijs en geautoriseerde derden mogelijk maakt. Deze infrastructuur ondersteunt de erkenning van academische resultaten in een machineleesbare en een pdf-indeling, wat de interoperabiliteit en herbruikbaarheid bevordert in overeenstemming met de verordening en het Europees interoperabiliteitskader[15] en daardoor de mobiliteit van studenten vergemakkelijkt.

EMREX, oorspronkelijk gefinancierd via Erasmus+ (2015-2017), is nu een zelfvoorzienend opensource-initiatief dat beheerd wordt door de EMREX user group (EUG), een onafhankelijk netwerk van meerdere belanghebbenden, waaronder overheidsinstellingen, de academische wereld en GovTech-actoren. Het initiatief loopt nu in verschillende landen, waaronder Finland, Nederland, Noorwegen, Zweden en Chili, terwijl het in Duitsland steeds meer wordt toegepast.

De technische architectuur ervan bestaat uit opensourcecomponenten die beschikbaar zijn op GitHub onder een opensourcelicentie van het type EUPL-1.2[16]. Net als de plug-in voor studentenmobiliteit, die bijvoorbeeld de overdracht van onderwijsrecords tussen een universiteit en een aanvraagportaal vergemakkelijkt, biedt het

[13] Gegevens uit de resultaten voor 2025 van het monitoringmechanisme van Interoperabel Europa. Meer informatie is te vinden in SWD(2025) 975.

[14] EMREX | Supporting Student Mobility.

[15] Emrex, an open source solution supporting student mobility | Interoperable Europe Portal.

[16] EMREX | GitHub.

gegevenstoegangspunt van EMREX een betrouwbare, gestandaardiseerde toegang tot studentengegevens. Gegevens worden uitgewisseld door middel van het EMREX-leermodelobject, een algemene indeling die waarborgt dat academische records op een interoperabele en machineleesbare manier worden gestructureerd. Gateway met DC4EU[17] is een eenmalige technische koppeling die EMREX integreert met het project inzake digitale credentials voor de EU (DC4EU) en op die manier de rol van EMREX in het bredere Europese ecosysteem voor digitaal onderwijs versterkt. Het ondersteunt een betrouwbare en veilige uitwisseling van gegevens in overeenstemming met EU-beginselen zoals eIDAS en het eenmaligheidsbeginsel. EMREX blijft zich uitbreiden, met mogelijke afstemming op het EU-kader voor digitale identiteit en op één digitale toegangspoort in het vooruitzicht. Daardoor wordt het een belangrijke faciliterende factor voor een betrouwbare, gebruikersgerichte gegevensuitwisseling in het hoger onderwijs en daarbuiten.

SCHOLING OVER INTEROPERABILITEIT BIJ HET OPENBAAR BESTUUR VAN POLEN

Polen heeft het digitale openbaar bestuur en de interoperabiliteit bevorderd met twee belangrijke initiatieven: het heeft "Interoperabiliteit: een inleidende cursus" van de Interoperabel Europa-academie hergebruikt en het onderzoek naar een bedrijfsmatige overheidsarchitectuur ingesteld. De leergang "Interoperabiliteit: een inleidende cursus"[18], die onder een EUPL-licentie[19] in het nationale e-learningplatform[20] van Polen is opgenomen en in samenwerking met de Europese Commissie is vertaald, ontwikkelt de capaciteit van de overheidssector voor interoperabiliteitsbeginselen die op de EU zijn afgestemd. Het opleidingsmateriaal is alom geprezen om zijn helderheid en gebruiksgemak, wat Polen ertoe gebracht heeft de Europese Commissie proactief te benaderen om extra cursussen, bijvoorbeeld over interoperabiliteitsbeoordelingen en eGovERA©[21], te lokaliseren.

In het onderzoek naar een bedrijfsmatige overheidsarchitectuur[22], waarmee in het najaar van 2023 is begonnen, worden inleidende webinars, workshops op locatie en geavanceerde maturiteitsondersteuning gecombineerd om de capaciteit van overheidsorganisaties op het gebied van interoperabiliteit en bedrijfsarchitectuur te vergroten. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een register met betrekking tot een bedrijfsmatige overheidsarchitectuur om de praktische toepassing te stimuleren. Deze initiatieven, waarbij meer dan 400 ambtenaren in 26 organisaties zijn betrokken, illustreren hoe strategische scholing en capaciteitsopbouw het bestuur versterken, de

[17] Digital Credentials for Europe | DC4EU.

[18] Interoperability: An introductory course | EU Academy.

[19] Introduction to the EUPL licence | Interoperable Europe Portal.

[20] Kurs wprowadzający do interoperacyjności | Portal Interoperacyjności i Architektury.

[21] Introduction to eGovERA© | EU Academy.

[22] Studium AIP | Portal Interoperacyjności i Architektury.

digitale transformatie bevorderen en zowel voor overheden, bedrijven als burgers concrete voordelen opleveren.

Overwegingen voor de toekomst

De **processen en voorwaarden voor beleidsuitvoeringsondersteunende projecten** zoals aangegeven in artikel 9 worden in 2026 opgesteld en aan de permanente werkgroep voorgelegd. Dit kan leiden tot **het opzetten van de eerste testomgeving voor interoperabiliteit**, wat een belangrijke stap voorwaarts zou zijn om innovatie in de overheidssector te bevorderen. Het zou ook het gecontroleerd testen van grensoverschrijdende oplossingen ondersteunen. De testomgevingen stellen lidstaten en belanghebbenden in staat om te experimenteren met nieuwe digitale methoden en zorgen ervoor dat de beginselen van de Interoperabel Europa-agenda worden nageleefd. Na verloop van tijd zullen de lessen die uit het werken met de testomgeving zijn getrokken ook helpen om het interoperabiliteitsbeleid te verfijnen en nieuwe oplossingen te ontwikkelen. De academie zal voor het einde van 2025 **12 nieuwe cursussen** publiceren en drie daarvan zullen beschikbaar komen in alle 24 officiële talen van de EU. Ten slotte zal de methode voor het mechanisme van vrijwillige **wederzijdse beoordeling** ter goedkeuring aan de raad worden voorgelegd. Eenmaal gevalideerd, worden de ondersteunende onderdelen op het portaal ontwikkeld en via de Interoperabel Europa-gemeenschap gepropageerd.

Interoperabiliteitsbeoordelingen

Rechtsgrondslag

De verordening bepaalt dat EU-entiteiten en openbare lichamen **interoperabiliteitsbeoordelingen** moeten uitvoeren om te waarborgen dat problemen met de grensoverschrijdende interoperabiliteit van trans-Europese digitale overheidsdiensten voorafgaand aan de uitvoering in aanmerking worden genomen (artikel 3). De beoordelingen zijn bedoeld om de gevolgen van bindende eisen voor digitale overheidsdiensten te evalueren, belanghebbenden in kaart te brengen en de toepasselijkheid en waardebijdrage van bestaande interoperabiliteitsoplossingen vast te stellen alvorens besluiten te nemen over nieuwe of aanzienlijk gewijzigde bindende eisen. Om het proces te faciliteren, verschaft de Europese Commissie technische middelen, waaronder een online-instrument om beoordelingsverslagen op te stellen en ze op het portaal te publiceren. Deze instrumenten maken het de lidstaten gemakkelijker om digitale dimensies van voorstellen vroegtijdig te signaleren en er van meet af aan de juiste deskundigen en belanghebbenden bij te betrekken. Hiermee kunnen de lidstaten ook vaststellen of veranderingen of compromissen tijdens interinstitutionele onderhandelingen aanmerkelijke digitale implicaties hebben. Bovendien vormen ze een gestructureerd kanaal voor feedback en uitwisseling, zodat de Commissie beter op uitdagingen bij de uitvoering kan anticiperen en haar beleidsvormingspraktijken kan verfijnen.

Uitvoeringsmaatregelen

- Het vaststellen van **richtsnoeren voor interoperabiliteitsbeoordelingen**[23] helpt de lidstaten om een gestructureerde en consistente aanpak te hanteren bij het evalueren van de interoperabiliteit op verschillende gebieden. Deze richtsnoeren bieden een duidelijk kader waarbinnen de gevolgen van bindende eisen op de grensoverschrijdende interoperabiliteit, de belanghebbenden en de ondersteunende Interoperabel Europa-oplossingen kunnen worden beoordeeld. In het tweede kwartaal van 2025 zijn deze richtsnoeren in alle EU-talen vertaald en gebruikt voor de twee interoperabiliteitsbeoordelingen die door lidstaten (Cyprus en Duitsland) zijn ingediend sinds de inwerkingtreding van de verplichting tot het uitvoeren van interoperabiliteitsbeoordelingen op 12 januari 2025.
- Bij de Commissie is artikel 3 van de verordening Interoperabel Europa uitgevoerd via het **beleidskader dat klaar is voor het digitale tijdperk**[24], dat in januari 2025 in werking is getreden. Met behulp van deze gestructureerde aanpak heeft de Commissie al **32 interoperabiliteitsbeoordelingen**[25] uitgevoerd, efficiënt en met een duidelijke focus op de kwaliteit[26]. De aanpak berust op drie kernelementen.
  - De **digitale controle** wordt uitgevoerd in de fase van beleidsplanning en bestaat uit vier korte vragen die beleidsteams helpen bepalen of een initiatief digitale implicaties heeft.
  - De **richtsnoeren voor beleid dat klaar is voor het digitale tijdperk** ondersteunen de systematische integratie van digitale aspecten gedurende het hele beleidsvormingsproces.
  - Het **financieel en digitaal memorandum** of, in voorkomend geval, het **digitaal memorandum**. Beide memoranda fungeren zo nodig als interoperabiliteitsbeoordeling van de Commissie. Het financieel en digitaal memorandum is het voormalige financieel memorandum met een extra hoofdstuk over het digitale aspect. Het digitale memorandum is een vereenvoudigde versie voor uitvoeringsverordeningen en gedelegeerde handelingen.

Goede praktijken

INTEROPERABILITEITSBEOORDELINGEN VIA HET BELEIDSKADER DAT KLAAR IS VOOR HET DIGITALE TIJDPERK

Uit de beoordeling is gebleken dat systemen op EU-niveau zoals eIDAS[27] voor elektronische identificatie en het EU-kader voor cyberbeveiliging[28] belangrijke

[23] Assessment Guidelines | Interoperable Europe Portal.

[24] Digital-ready policymaking | Interoperable Europe Portal.

[25] Assessment report's repository | Interoperable Europe Portal.

[26] Gegevens afkomstig uit de resultaten voor 2025 van het monitoringmechanisme van Interoperabel Europa. Meer informatie is te vinden in SWD(2025) 975.

[27] Elektronische identificatie-, authenticatie- en vertrouwensdiensten – zie verder op eIDAS Regulation | European Commission.

[28] EU Cybersecurity Framework.

faciliterende factoren zijn voor een veilige, interoperabele dienstverlening, waarvoor geen resterende grensoverschrijdende belemmeringen zijn vastgesteld.

Met behulp van het beleidskader dat klaar is voor het digitale tijdperk heeft de Commissie in 2025 32 interoperabiliteitsbeoordelingen van beleidsvoorstellen uitgevoerd, zoals in het geval van de BRIDGEforEU-verordening[29] en de verordening inzake een digitaal systeem voor de overbrenging van afvalstoffen[30]. Deze beoordelingen zijn ter inzage beschikbaar op het Interoperabel Europa-portaal.

GRENSOVERSCHRIJDENDE DIGITALE OVERHEIDSDIENSTEN: VERKLARING OVER ZWEEDS-FINSE SAMENWERKING

De op 16 september 2024 ondertekende verklaring over Zweeds-Finse samenwerking[31] is een belangrijke mijlpaal in grensoverschrijdende digitale samenwerking. Het zwaartepunt ligt hierbij op interoperabele digitale overheidsdiensten, zoals uitwisseling van bevolkingsgegevens en geharmoniseerde regelingen voor bedrijven, om de toegang, efficiëntie en betrouwbaarheid voor burgers en bedrijven aan beide kanten van de grens te verbeteren.

De verklaring berust op interoperabiliteit, die een naadloze dienstverlening, sterkere cyberbeveiliging en betere coördinatie mogelijk maakt en economische integratie en innovatie bevordert. Het initiatief illustreert dat gedeelde doelen, gezamenlijke investeringen en geharmoniseerde normen cruciaal zijn voor een geslaagde grensoverschrijdende digitale samenwerking en kan voor andere EU-lidstaten als model fungeren voor een beste praktijk met trans-Europese relevantie.

Overwegingen voor de toekomst

Interoperabiliteitsbeoordelingen zijn waardevol gebleken om grensoverschrijdende interoperabiliteit van meet af aan in nieuwe wetgeving en digitale overheidsdiensten te integreren. Voor aanhoudende effectiviteit moeten processen en richtsnoeren worden gestroomlijnd, waarbij opkomende prioriteiten als beheer van AI-gegevens en cyberbeveiliging in aanmerking moeten worden genomen en een consequente toepassing in alle lidstaten en EU-instellingen moet worden gewaarborgd.

Op het niveau van de Commissie verschijnen binnenkort richtsnoeren voor interoperabiliteitsbeoordelingen inzake overheidsopdrachten. Er wordt onderzocht of AI4DRPM, een AI-instrument, de digitale memoranda en financiële en digitale memoranda deels kan automatiseren, om de werkbelasting te verminderen met behoud van de rol van deze memoranda bij het in kaart brengen van de digitale implicaties. Deze maatregelen

[29] Assessment report for BridgeforEU | Interoperable Europe Portal.

[30] Assessment report for Digital Waste Shipment Regulation | Interoperable Europe Portal.

[31] Declaration on Swedish-Finnish Cooperation.

hebben als doel om interoperabiliteitsbeoordelingen als hoeksteen van een betere uitvoering van regelgeving en beleid te maken.

SAMENWERKING TUSSEN DE COMMISSIE EN ANDERE BELANGHEBBENDEN

In het afgelopen jaar heeft de Commissie de samenwerking van belanghebbenden geïntensiveerd om de verordening Interoperabel Europa te bevorderen. Lidstaten nemen deel via de Interoperabel Europa-raad en zijn subgroepen, die prioriteiten bepalen en de agenda vaststellen, terwijl coördinatoren, deskundigen en praktijkgemeenschappen op het gebied van interoperabiliteit ervoor zorgen dat praktijkervaring mede het beleid en de instrumenten bepaalt. De samenwerking strekt zich uit tot kandidaat-lidstaten, internationale partners en normalisatie-instellingen, wat de onderlinge verbondenheid van digitale overheidsdiensten weerspiegelt. De samenwerking op grond van de verordening Interoperabel Europa en de Interoperabel Europa-raad biedt toetredingslanden een waardevolle kans om vroegtijdig aan te sluiten bij de EU-normen voor digitale governance en op die manier de geleidelijke integratie in de digitale eengemaakte markt van de EU te versnellen. Samenwerkingen met de industrie, de academische wereld, het maatschappelijk middenveld en internationale organisaties zijn bevorderlijk geweest voor opensource-oplossingen, GovTech-markten en testomgevingen voor regelgeving en hebben geholpen inspanningen op elkaar af te stemmen, dubbelingen te vermijden en grens- en sectoroverschrijdende synergie tot stand te brengen.

CONCLUSIE EN BLIK OP DE TOEKOMST

In dit eerste uitvoeringsjaar van de verordening Interoperabel Europa is de basis gelegd voor een sterkere, samenhangendere digitale overheidssector in de EU. Uit deze resultaten blijkt dat interoperabiliteit niet langer een zuiver technische kwestie is, maar een strategische faciliterende factor voor de digitale soevereiniteit en het concurrentievermogen van Europa. Mijlpalen zoals het instellen van governancestructuren, het in gang zetten van interoperabiliteitsbeoordelingen en het vaststellen van criteria voor gelabelde oplossingen tonen aan dat de EU in staat is om collectief op te treden. Voor het komende jaar staat het volgende op stapel:

- de vaststelling van de eerste Interoperabel Europa-agenda door de raad, met de prioriteiten voor 2026 en daarna;
- de eerste reeks door de raad goedgekeurde Interoperabel Europa-oplossingen en de richtsnoeren voor het hergebruiken en delen van oplossingen;
- verdere steunmaatregelen voor lidstaten en EU-entiteiten, met inbegrip van cursussen, testomgevingen voor regelgeving, ondersteuningsprojecten en mechanismen voor wederzijdse beoordeling;
- aanvullende bijgewerkte richtsnoeren en instrumenten voor interoperabiliteitsbeoordelingen om de vereenvoudiging te bevorderen.

Voor de volgende stappen zijn politieke inzet en investering nodig: het gebruik van gelabelde oplossingen opschalen, interoperabiliteit integreren in belangrijke beleidsinitiatieven van de

EU, zoals de dataverordening[32], de verordening inzake één digitale toegangspoort[33] en de AI-verordening[34], en het mondiale leiderschap van Europa versterken door overeenstemming met internationale normen te bewerkstelligen. In samenspraak met de lidstaten en partners zal de Commissie zich voor deze agenda blijven inzetten om ervoor te zorgen dat interoperabiliteit een hoeksteen van een digitalere, inclusievere en veerkrachtigere Europese Unie wordt.

[32] Verordening - EU - 2023/2854 - NL - EUR-Lex.

[33] Verordening - 2018/1724 - NL - EUR-Lex.

[34] Verordening - EU - 2024/1689 - NL - EUR-Lex.